

“PAZAR BİLGİLERİ” ALT BAŞLIKLARI VE İÇERİĞİ

1. Dış Ticaret Politikası ve Uygulamaları

Latin Amerika'nın istikrarlı ekonomilerinden biri olan Peru'da, ülkenin dış ticarete açık yapısı gelişime katkı sağlamaktadır. Son yıllarda küresel ekonomiye daha çok dahil olmak isteyen Peru, ticaretin serbestleştirilmesine yönelik bir dış ticaret politikası benimsemiştir.

Hali hazırda toplam 22 Serbest Ticaret Anlaşması (STA) yürürlükte olan Peru'nun, Türkiye, Hong Kong, Hindistan, El Salvador ve Nikaragua ile STA müzakereleri devam etmektedir.

25 Ocak 2022'de OECD'ye üyelik sürecini başlatan Peru'nun, uyum süreci doğrultusunda ekonomik yönde yeni adımlar atması beklenmektedir.

Ayrıca, Peru 2023 yılı Temmuz ayında Dünya Ticaret Örgütü'nün (WTO) Balıkçılık Sübvansiyonları Anlaşması'nı resmen kabul eden ilk Latin Amerika ülkesi olmuştur.

-Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

Peru ithalat rejimi Genel Gümrük Kanunu'nda düzenlenmiştir ve tüketime yönelik ithalat, yeniden ithalat ve geçici ithalata ilişkin düzenlemeleri içermektedir. İthalatı serbest olan ürünlerin ithalatı için Peru Gümrüklerine (www.sunat.gob.pe) gümrük beyannamesi, ticari fatura, konşimento, paketleme listesi ve sigorta belgesi sunulması gerekmektedir. Ürün ANDEAN Topluluğu ülkelerinden birinden (Kolombiya, Ekvator ve Bolivya) ithal ediliyorsa, tercihli rejimden faydalanılması için ürünün menşeyini gösteren belgenin de ibraz edilmesi gerekmektedir.

İthalatta miktar kısıtlamaları bulunmamaktadır. Ancak, insan sağlığı ve yaşamını, genel ahlakı, doğal kaynakları, tarihi ve kültürel mirası korumak amacıyla bazı ürünlerin ihracatı veya ithalatında kısıtlamalar bulunmakta olup, söz konusu ürünlere ilişkin listeye gümrük idaresinin internet sitesinden ulaşılabilir. (<https://www.sunat.gob.pe/customsinformation/restrictedgoods/index.html>). İşlenmiş gıda ürünleri için gıda sağlık tescili; hayvansal, bitkisel ve yan ürünleri için Sağlık Sertifikası istenmektedir. (<http://www.digesa.sld.pe>, <http://www.senasa.gob.pe>)

2010 yılında faaliyet başlayan Dış Ticaret için Tek Pencere (Ventanilla Unica de Comercio Exterior - “VUCE”) sistemi ticaretin kolaylaştırılmasını sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Sistem ithalat/ihracat/uluslararası taşımacılık operasyonlarında yer alan kuruluşların prosedür ve belgelere elektronik ortamda erişimini sağlamaktadır. Dış ticaret işlemlerinde fiziki belgeler yerine elektronik belge edinilmesi yoluyla her işlem için ortalama 168 soles tasarruf edildiği düşünülmektedir. Dış ticaret işlemleri için gerekli birçok belge (menşe belgesi, ithalat izinleri vs) sistem üzerinden edinilebilmektedir. (<https://landing.vuce.gob.pe/componentes/>)

Ülkeye getirilen bazı ürünler, 12 ay gümrük vergisi ödenmeden antrepoda saklanabilmektedir. Bu süreçte, ithalatçı antrepoda tutulan malın vergilerini ödeyebilir, gümrük işlemlerini yapabilir veya malları yeniden ihraç edebilmektedir. İthalatçılar bu işlemi tüm ithalat partisi için yapabileceği gibi ithalatın belirli bir kısmına da uygulayabilmektedir. Bu işlemde ödeme, getirilen tüm mallara göre veya ithalatçının ihtiyacına göre de ayarlanabilmektedir. Söz konusu ürünlere ilişkin listeye aşağıdaki adresten erişilebilmektedir.

Peru ihracat rejimi, dahilde işleme, gümrük depolama ve transit rejimlerinin yanı sıra özel veya istisnai gümrük rejimlerini içermektedir. Özellikle; hizmetler sektörünün geliştirilmesine yönelik yeni bir ihracat rejimi geliştirilmekte olup, bu sistem içinde vergi ve kiralarda uygun şartlar yaratılarak uluslararası firmaların bölgedeki merkezlerini Peru'ya taşımaları teşvik edilmektedir.

Ayrıntılı ithalat ve ihracat rejimi bilgileri Peru Gümrük ve Vergi İdaresi (SUNAT) web sayfasından edinilebilir. (<https://www.sunat.gob.pe/legislacion/aduanera/index.html>)

- **Gümrük Vergileri**

Peru son derece düşük gümrük vergilerine sahiptir. Peru tarafından uygulanan MFN vergileri ortalama oranı 2013'te % 3,2 iken 2021'da Dünya Ticaret Örgütü üyeleri arasında en düşük oranlardan biri olan % 2,1'ye düşmüştür.

Peru basit ve neredeyse yatay bir tarife yapısına sahiptir. Ülkenin tüm tarife satırlarında uyguladığı gümrük vergisi oranları % 0, % 4, % 6 ve % 11 olarak belirlenmiştir. Tarifelerin % 70'inde sıfır, %21'inde % 6, % 9'unda ise % 11 gümrük vergisi (özellikle tekstil ve giyim ürünlerinde) uygulanmaktadır. % 4 gümrük vergisi ise 98 inci fasılda sınıflandırılan kısıtlı sayıdaki ürüne uygulanmaktadır.

İthal edilen ürünler gümrük vergisinin yanı sıra, % 16 KDV ve % 2 belediye vergisine tabidirler.

Sigara, bira, şarap ve likör gibi bazı ürünlere belirli oranlar kapsamında özel tüketim vergisi uygulanmaktadır. Ayrıca, 2019 yılında yapılan değişiklik ile Peru, yeni otomobiller için %10 ve kullanılmış araçlar için %40 özel tüketim vergisi getirmiştir.

Değeri 2000 ABD dolarını aşan ürünlerin ithalatında, ithalat işlemlerini yürütmek için Peru gümrük idaresi tarafından yetkilendirilen gümrük müşavirlikleri ile çalışılması gerekmektedir.

- **İç Vergiler ve Oranları**

Peru vergi sisteminde yer alan vergiler; gelir vergisi, kurumlar vergisi (%30), katma değer vergisi (%18), ÖTV (Excise Tax), net varlıklar üzerinden alınan geçici vergiler (1 milyon Solden sonra %0.4), mali işlemler vergisi (0.005) ve emlak vergisinden (%0.2 - %1) oluşmaktadır.

Gelir vergisi 27 vergi dilimine kadar %15, 27-54 vergi dilimi için %21, 54 vergi diliminden sonra %30'dur. 2024 yılı itibariyle bir vergi dilimi 5150 Soldur.

Yabancı kişiler 12 aylık bir dönem içerisinde 183 günden fazla Peru'da ikamet ederlerse vergi yükümlüsü olarak kabul edilirler.

- **Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar**

Peru'da standartlarla ilgili devlet kuruluşu Rekabetin ve Fikri Mülkiyet Haklarının Korunması Kurumu'dur (INDECOPI). (<http://www.indecopi.gob.pe>)

Özerk bir kuruluş olan INDECOPI bünyesinde; Anti-dumping ve Telafi Edici Vergiler Komisyonu (CFD), Tüketiciyi Koruma Komisyonu (CPC), Serbest Rekabeti Koruma Komisyonu (CLC), Bürokratik Engellerin Azaltılması Komisyonu (CEB), İflas İşlemleri

Komisyonu (CCO), Haksız Rekabeti Denetleme Komisyonu (CCD) ve Standardizasyon ve Tarife Dışı Engeller Gözetim Komisyonu (CNB) olmak üzere 7 ana Komisyon görev yapmaktadır.

INDECOPI'ye bağlı Standardizasyon ve Tarife Dışı Engeller Gözetim Komisyonu standart konularıyla ilgilenmektedir. Bu Komisyon DTÖ taahhütleri, serbest ticaret anlaşmaları ve diğer ulusal ve uluslararası düzenlemeler çerçevesinde ülke genelinde düzenleyici faaliyetler yapmakla sorumludur. Komisyonun başlıca üç görevi vardır.

- Teknik standartları ve metroloji normlarını onaylamak.
- Uygunluk değerlendirmesi yapacak olan kamu ve özel kuruluşlara yeterlilik vermek.
- WTO-TBT taahhütleri çerçevesinde serbest ticareti korumak.

INDECOPI standardizasyon çalışmalarını içinde 1200 kuruluşun temsil edildiği 105 Teknik Komite yardımıyla yürütmektedir.

Uygunluk Değerlendirmesi CRT tarafından belgelendirilmiş aşağıda belirtilen firmalarca verilebilmektedir:

- SGS del Peru: (511) 517-1900, <https://www.sgs.pe/>
- BSI Inspectorate Peru: (511) 613-8080,(<https://www.bsigroup.com/es-PE/>)
- EQUAS S.A.: (511) 349-4050, equas@infonegocio.net.pe, equas_lab@infonegocio.net.pe.

- **Test Etme, Muayene ve Belgelendirme**

Teknik düzenlemeler Peru Dış Ticaret ve Turizm Bakanlığı'nın (MINCETUR) web sitesinde yayımlanmaktadır. Teknik düzenlemeler genellikle insan sağlığı ve güvenliğini korumak ve tüketicilere doğru bilgi sağlamak amacıyla özellikle eczacılık ürünleri, sıhhi ürünler, tıbbi cihazlar ve gıda ve içeceklerle ilişkin olarak yapılmaktadır.

Ayrıca 1 yıllık bir süre için, milli güvenlik, sağlık ve çevre konularında acil teknik düzenlemeler de uygulanabilmektedir. Bu tür düzenlemelerin süresi uzatılabilmekte veya normal teknik düzenlemelere de dönüştürülebilmektedir. Son yıllarda oyuncaklar için acil teknik düzenlemeler yapılmıştır.

Teknik düzenlemelere konu olan ürünler için Bakanlıklarca görevlendirilmiş bazı kamu ve özel kuruluşlarca belge düzenlenmesi gerekmektedir. Teknik düzenlemelere konu olan ürünlerin imalatçı ve ithalatçıları ilgili Bakanlıklara 1 yılına verilen ve sonrası için tekrar yenilenebilen uygunluk bildirimini için müracaat ederler. İthalatçılar bu bildirimini tüm gümrük işlemleri için kullanırlar.

MINCETUR zorunlu teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmeleri konularında, INDECOPI'ye bağlı Standardizasyon ve Tarife Dışı Engeller Gözetim Komisyonu (CNB) ise gönüllü standartlar konularında başvuru merciidir.

Teknik düzenlemelere ilişkin bilgiler ilgili Bakanlığın web sitesinden sorgulanabilmektedir. (<http://consultasolinea.mincetur.gob.pe/webRT/frmBuscador.aspx>)

- **Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme**

Satış noktasına gelmeden önce, paketlenmiş ithal gıda ürünlerinin üzerine ithalatçı ve dağıtıcının iletişim bilgilerini ve vergi kimlik numaralarını içeren İspanyolca ayrı bir etiket yapıştırılmalıdır. İthal edilen ürünler bu düzenlemelere uygun olmazsa ithalatçılara özel depolarda etiketlemenin uygun hale getirilmesi için gümrükleme izni verilir.

Gıda ürünlerinde etiketleme nispeten kolaydır. Ürünün orjinal etiketinin yanına ayrıca imalatçının, ithalatçının ve dağıtıcının adı ve vergi numarası (RUK) ilave edilmelidir. Gıda ürünleri için sağlık kayıt numarası vermeye Sağlık Bakanlığı yetkilidir (DIGESA). INDECOPI bünyesinde yer alan Tüketici Koruma Ofisi gıda ve içeceklerin kontrolünden sorumludur.

Gıda etiketleri ürünün adı ve imal edildiği ülke bilgilerini taşımalıdır. Bozulabilir ürünlerde son kullanma tarihi, ürünün muhafazasına ilişkin talimatlar, ürün muhteviyatı ve ürünün net hacmi veya ağırlığı gibi bilgiler bulunmalıdır. Etiket ayrıca varsa tehlikeli muhteviyata ilişkin bilgileri de içermelidir. Bozulabilir ürünlerin etiketlerinde şu bilgiler zorunludur: İmalatçı, ithalatçı ve dağıtıcının isim, adres ve vergi numarası (RUC), sağlık kayıt numarası, risk uyarısı ve gerekli olması halinde ilk yardım bilgileri . Bu bilgiler açık ve görülebilir şekilde İspanyolca olmalıdır.

Gıda ambalajları gıda güvenliğini etkilemeyecek zararsız maddelerden yapılmalıdır. Sağlık Bakanlığının standartlarına göre ambalajlar ürünün kalitesini son kullanım tarihine kadar muhafaza edecek şekilde imal edilmelidir. Geri dönüşümden elde edilen kağıt, karton ve plastiklerin gıda ambalajında kullanımı yasaktır.

Gıda ve içecek imalatında kullanılan girdi ve katkı maddeleri DIGESA tarafından oluşturulan sağlık kalite şartlarına uygun olmalıdır. Gıda katkı maddelerinin Codex Alimentarius'un gıda katkı maddeleri listesinde yer alması zorunludur.

- **Teknik Engeller**

Genel olarak ülkeye yapılan ithalatta kısıtlama bulunmamaktadır. Bununla beraber, sağlık, güvenlik ve çevre konularıyla ilgili olarak bazı sınırlamalar uygulanabilmektedir. Bu gibi durumlarda ithalat için ilgili kurumlardan alınacak bazı izinler ve belgeler gerekmektedir. Aşağıdaki listede bu tür ürünler ve izin mercileri belirtilmiştir:

Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı: Telekomünikasyon cihazları ve radyo verici ekipmanları

Dışişleri Bakanlığı: Peru sınırları konusunu anlatan veya gösteren kitap, CD, harita, disk, defter, dergi veya diğerleri

İçişleri Bakanlığı (SUCAMEC): Silah, tabanca, mermi, patlayıcı madde ve benzeri

Üretim Bakanlığı (DIQPF): Amonyum nitrat bileşenler ve bazı kimyasallar

Üretim Bakanlığı (DOPIF): Ozon tabakasını incelten/zarar veren maddeler

Üretim Bakanlığı (SANIPES): Tüketim, araştırma ve üretim amaçlı hidrobiyolojik kaynaklar; küçük deniz memeli hayvanlar, alabalık yumurtaları, hidrobiyolojik ürün ve kaynakları

Sağlık Bakanlığı (DIGEMID): İlaç ve bitkisel ürünler; kozmetik ürünler; tıbbi, cerrahi veya dental amaçlı ekipmanlar;

Sağlık Bakanlığı (DIGESA): Yiyecek ve içecek; dezenfektan ve pestisitler; atıklar

Tarım Bakanlığı (SENASA): Bitkisel ve hayvansal ürünler, tarımsal ilaçlar, hayvan sağlığı ile ilgili ürünler

Tarım Bakanlığı (INRENA): Canlı veya cansız hayvan ve bitki

Enerji ve Maden Bakanlığı (OSINERGMIN): LPG gaz; benzin; diğer hidrokarbonlu ürünler

Enerji ve Maden Bakanlığı (IPEN): İyonlaştırıcı radyasyon kaynaklı ürünler

Dış Ticaret ve Turizm Bakanlığı: Kumar oyunları ve makinaları

<https://www.sunat.gob.pe/legislacion/procedim/despacho/procAsociados/despa-pe.00.06.htm>

İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir. Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur: <https://teknikengel.gov.tr/>

Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgili ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler eposta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. Pazarın Özellikleri

- Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları (başvuru belgeleri ve yetkili merci vb.)

Rekabetin ve Fikri Mülkiyet Haklarının Korunması Kurumu (INDECOPI), Peru'da fikri mülkiyet haklarını koruyan yasal hükümlerin uygulanmasından ve bu hakların kaydedilmesi için yapılan başvurulardan sorumludur. INDECOPI, çeşitli müdürlükleri aracılığıyla ulusal ve uluslararası fikri mülkiyet taahhütlerinin uygulanmasını koordine eder ve uyumunu izler. (<http://www.indecopi.gob.pe>)

Peru, WTO ve WIPO üyesidir. 1994 Aralık ayında ülke, Dünya Ticaret Örgütü'nün TRIPs (Trade-Related Aspects of Intellectual Property) sözleşmesini kabul etmiştir.

Peru pazarına girmek isteyen iş adamlarımızın öncelikle marka tescili yaptırmaları tavsiye edilir. Marka tescili 4 aydan fazla zaman almaktadır.

Telif Hakkı Müdürlüğü (DDA), telif hakkı ve ilgili hakların korunmasından sorumlu ulusal otoritedir ve yargıya ilişkin davalarda ilk idari mercidir. Buluşlar ve Yeni Teknolojiler Müdürlüğü (DIN), icat patentleri, endüstriyel tasarımlar, koruma sertifikaları, yerli halklara ait bilgiler, bitki çeşitliliği sertifikaları ve diğer yeni teknolojiler için başvurulardan sorumludur. DIN aynı zamanda anlaşmazlıkların çözümü için ilk idari mercidir. Ayırt Edici İşaretler Direktörlüğü (DSD) ticari markaları, ticari adları ve ticari sloganları, menşe başvurularını, coğrafi işaretleri kayıt altına alır. DSD, kayıtlı patentlere ilişkin anlaşmazlıkların çözülmesinin yanı sıra kayıtların iptali durumlarında ilk idari mercidir. Ayrıca, bazı davalarda temyiz mercidir.

- Dağıtım Kanalları

Nüfusun yoğun olduğu Lima` da perakende sektörünün son derece gelişmiş olduğu görülmektedir. “Süper marketler”, “çok katlı mağazalar”, “zincir mağazalar” yoluyla faaliyet gösteren perakende sektörünün bilinen firmaları aynı zamanda Arjantin ve Şili gibi diğer Latin Amerika ülkelerinde de varlık göstermektedir. Özellikle hızlı tüketim malları ihraç etmek isteyen firmalar ilgili marketler kanalıyla işlem yapmaktadır.

Peru pazarında iş yapmak isteyen firmalarımıza pazarı iyi tanıyan ve sektördeki gelişmeleri yakından takip edebilecek bir yerel temsilci ile çalışmalarını tavsiye edilmektedir. Nüfusun %30'unun başkent Lima'da yaşaması ve ülke milli gelirinin %50'sinin Lima ve çevresinde yaratılması dolayısıyla, satış faaliyetlerinin Lima merkezli olarak yürütülmesi düşünülebilir. Lima'daki temsilcilerin genel olarak Arequipa, Chiclayo ve Trujillo şehirlerinde de satış temsilcilikleri bulunmaktadır.

Dağıtım kanalları ile ilgili farklı bir bakış açısı ise yerel iştirak veya şube kurmaktır. Sanayi makinaları veya girdileri ihraç eden firmalar bu yöntemi kullanmaktadırlar çünkü bu yöntemle daha efektif bir satış sonrası hizmet sunulabilmekte ve ürün tanıtımını daha etkili olarak yapılabilmektedir. Ticari ve endüstriyel alanlara ait ücretler Lima'da oldukça yüksek olduğu için bu pahalı bir seçenek olarak değerlendirilmelidir.

- Tüketici Tercihleri

Perulu tüketiciler, satın alım yaparken özellikle periyodik servis gerektiren ürünlerde satış sonrası hizmetlere çok önem vermektedirler. Ürünün güvenilir bir dağıtıcı tarafından alıcının ihtiyaç duyduğu kalitede ve servis desteğinde satılması çok önemlidir. Örneğin Asya otomobilleri için servis ve bulunabilirlik kıstasları, söz konusu ürünleri Peru pazarında rekabette öne çıkarmaktadır. Diğer bir örnek ise madencilik ekipmanları için verilebilir.

Perulu tüketiciler internet ve internet ile ilgili teknolojileri yoğun olarak kullanmaktadırlar. Tüketicilerin % 94'ü satın almak istediği ürünü internette araştırmakta, % 50'si ise sadece mağazadayken akıllı telefonlarıyla ürün hakkında bilgi almaktadır. Ulusal ve uluslararası rekabetin artması, satın alma kararının daha dinamik olmasına neden olmaktadır.

Peru, 2009 yılında bölgedeki tüm e-ticaretin yalnızca %1,7'sini oluştururken, 2022 yılında %6,45 pay ile Latin Amerika bölgesinde altıncı sırada yer almıştır. 2022 yılında Peru'da internet üzerinden alışveriş yapan kişi sayısı yaklaşık 15 milyona ulaşmıştır. E-ticaret ve mobil ticaret nispeten düşük işlem maliyetlerine rağmen, Peru'da internet ve akıllı cihazlara erişimi sınırlı olan düşük gelirli nüfus arasında yeterince yaygın değildir.

Ülkedeki e-ticaret faaliyetlerinin büyük çoğunluğu halihazırda fiziki olarak perakende sektöründe varlık gösteren ve aynı zamanda kendi e-ticaret platformlarına sahip olan zincir mağaza devleri (Falabella, Cencosud ve Ripley) kanalıyla gerçekleştirilmektedir. Söz konusu perakende şirketleri mobil pazarlama stratejileri geliştirerek yeni satış kanalları yaratmak istemektedirler.

Süpermarketlerin çevrimiçi satışları, pandemi döneminde ivme kazanmış olup, yakın gelecekte daha da artması beklenmektedir. Tottus ve Wong gibi süpermarketler, gıda ürünlerinin çevrimiçi satışını yapan ve sektörü yönlendiren şirketler olarak görülmektedir.

- Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Satış materyallerinin İspanyolca olarak hazırlanması büyük önem arz etmektedir. Peru halkının büyük çoğunluğu İspanyolca dışında başka bir dil bilmemektedir.

Ürün fiyatlandırma Peru pazarında önemli bir nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Tayvan ve Kore gibi Asya ülkeleri tüketici elektronikleri, aygıt ve otomobil gibi ürünleri genellikle Avrupa ve Kuzey Amerika'ya oranla daha pahalıya satmaktadırlar. Fakat satış promosyonları ve hizmet altyapısındaki yatırımları ile rekabet güçlerini artırmışlardır.

Lima'nın çevresindeki bazı şehirlerde çoğu büyük satış temsilcilerinin küçük bölgesel ofisleri bulunmaktadır. Peru'nun geri kalan kısmı ise yeterince gelişmediği için teknoloji yoğun ürünler ilgi çekmemektedir. Madencilik ekipmanlarına özellikle maden arama faaliyetlerinin yoğun olduğu Cusco ve Arequipa gibi bölgelerde talep yüksektir.

Televizyon ve radyo reklamları, bu pazarda en etkili tanıtım araçlarıdır. Televizyonlarda birçok Türk dizisi yayımlanmakta ve yoğun ilgi çekmektedir. Türk dizilerinin yayımlandığı kanallar aracılığıyla yapılacak reklamların geniş kitlelere ulaşacağı değerlendirilmektedir. İnternet ve sosyal medya kullanımı ülke genelinde son yıllarda arttığından, sosyal medya ürün tanıtımı ve reklam için sıkça kullanılmaktadır.

Radyo, diğer iletişim araçları arasında en fazla kitleye ulaşandır, hatta çok izole olmuş yerlere bile radyo ile ulaşmak mümkün olmaktadır. Radyo Lima dışında yerel haberlere ve etkinliklere ulaşım bakımından temel iletişim aracıdır. Lima'da, birkaç tanesi ulusal olmak üzere 30 tane gazete yayınlanmaktadır. Yerel gazetelere birçok Őehir merkezinden ulaşılabilmektedir.

- **Kamu İhaleleri**

Özel yatırım teşvik politikalarının yürütülmesinden Ekonomi ve Maliye Bakanlığına bağlı bir kamu kuruluşu olan Proinversion sorumludur. Ayrıca, kamu kuruluşlarına da istekleri doğrultusunda hizmet vermektedir. Proinversion yatırımcılara bilgi ve yönlendirme hizmetleri sunmakta ve ekonomik planlar ve entegrasyon politikalarına uygun olarak özel yatırımlar için cazip bir ortam oluşturulmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca zel Şirketlerin kamu idareleri tarafından gerçekleştirilen altyapı çalışmalarına katılımını teşvik etmektedir.

Proinversion ile doğrudan (511) 200-1200 numaralı telefonda veya e-posta ile de iletişime geçilebilir: contact@proinversion.gob.pe

Proinversion'un ulaşım altyapısından turizme kadar farklı sektörlerde birçok yatırım projesi bulunmaktadır. Söz konusu projelere ilişkin bilgilere aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

(<https://www.investinperu.pe/en/ppp/proinversion-project-portfolio>)

Diğer taraftan, İçişleri Bakanlığı ihalelerine ise aşağıdaki adresinden erişilebilir.

<https://www.mininter.gob.pe/compras>

3. Önemli Sektörler

- Tarım ve Hayvancılık

Peru, pasifik kıyısı (toplam alanın % 11'i, nüfusun % 52'si) , And Dağları (toplam alanın % 30'u, nüfusun % 36'sı) ve Amazon Ormanları (toplam alanın % 59'u, nüfusun % 12'si) olmak üzere 3 farklı coğrafyadan oluşmaktadır. Ülkenin söz konusu karma coğrafyadan oluşan yapısı ülke ekonomisine de yansımaktadır. Peru'nun muazzam biyolojik çeşitliliği, birçok farklı endemik bitkinin yetiştirilmesine olanak sağlamaktadır.

Ülkenin kıyı bölgesindeki geniş deniz alanında geleneksel olarak verimli balıkçılık kaynakları bulunmakta, özellikle And Dağları bölgesinde ise protein içeriği ve besin değeri yüksek olması nedeniyle kiwicha, kinoa ve tarwi ve gibi çeşitli tahıllar üretilmektedir. Ayrıca, dağlık bölgeler mineral ve maden kaynakları açısından zenginliğiyle dikkat çekmektedir.

Tarım ve hayvancılık, 2023 yılında GSYİH'nın yaklaşık % 6'sını oluşturmuştur. Tarım, Peru ekonomisinde, özellikle istihdam ve diğer ekonomik faaliyetlerle bağlantısı açısından çok önemli bir rol oynamaktadır. Peru'da tarım alanları geniş coğrafyanın sadece % 1,7'sini kaplamaktadır ancak ekilebilir araziye göre sektörün ekonomiye etkisi oldukça önemlidir. Peru'nun hayvancılık sektörü ise Güney Amerika'nın diğer ülkeleriyle karşılaştırıldığında son derece düşük üretim seviyesine sahiptir.

Diğer taraftan, deniz kaynaklarının çeşitliliği ve zenginliği sayesinde Peru'nun balıkçılık faaliyetleri öne çıkmaktadır. Peru, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) raporuna göre coğrafi konumu ve Humboldt Akıntısı'nın varlığı nedeniyle dünya deniz balıkçılığında üçüncü konumda yer almaktadır.

Peru'nun başlıca tarım ürünleri; avokado, yaban mersini, üzüm, kuşkonmaz, kahve, paprika, kakao, kereviz, şeker kamışı, pirinç, patates, muz, portakal, ananas, guava, elma, limon, mango, kinoa, şifalı bitkiler, palm yağı, soğan, buğday, kuru fasulye olmakla beraber; kanatlı etler ve deniz ürünleri ise başlıca hayvancılık ürünleridir. Peru'nun sığır eti üretimi ve tüketimi Güney Amerika ülkelerinin en düşükleri arasında olup, yıllık kişi başına tüketim oranı yaklaşık 6 kilogramdır.

Peru yaban mersini, üzüm, kinoa ve kuşkonmaz üretiminde dünya genelinde önemli bir yere sahiptir. 2023 yılında ülkenin ilk 10 ihraç ürünü arasında yaban mersini ve üzüm bulunmaktadır. 2023 yılında üzüm ihracatı 1,7 milyar ABD doları ile rekor seviyeye ulaşırken, yaban mersini ihracatı ise 1,6 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

- Sanayi

Ülkenin en önemli sanayi sektörü madenciliktir. Peru dünyanın ikinci bakır üreticisi, üçüncü gümüş üreticisi ve önemli bir çinko ve kurşun tedarikçisidir. Yakın gelecekte büyük madencilik projelerinin başlaması beklenmektedir ki bu durum madencilik sektörünün önemini daha da artıracaktır. Peru net bir enerji ithalatçısı olmasına rağmen, ülkenin büyük doğalgaz ve petrol rezervleri de bulunmaktadır.

Geniş hidrobiyolojik kaynaklara sahip olan Peru dünyanın en büyük balık unu ve yağı üreticisidir. Söz konusu ürünler yoğun olarak Çin başta olmak üzere Danimarka, Almanya ve Belçika'ya ihraç edilmektedir.

Peru imalat sanayinin başlıca sektörleri arasında, değerli metaller ve demir dışı metaller; metalik olmayan mineraller; gıda; tekstil ve giyim; kimyasallar yer almaktadır. Kağıt, petrol arıtımı, metalik ve metalik olmayan ürün ile makine ve ekipman endüstrileri, son dönemde yüksek üretim değerleri kaydetmiştir. İnşaat sektörü de en fazla gelişim gösteren sektörlerden olup, hidroelektrik santrali projeleri son yıllarda gittikçe önem kazanmaktadır.

Diğer taraftan, Peru` da otomotiv ve yedek parçalara ilişkin bir üretim bulunmamakta olup, otomotiv sektörü ithalata dayalı olarak ilerlemektedir.

- **Tekstil**

Peru'da tekstil ve hazır giyim üretimi, yüksek kaliteli pamuk ve yün üretimi sayesinde son yıllarda önemli bir büyüme göstermiştir. Tekstil sektöründe 46.000'den fazla şirketin faaliyet gösterdiği bilinmektedir. Tekstil ve giyim sektörü şu anda ülke üretiminin %5,7'sine katkı sağlamakta ve GSYİH'nın %0,7'sini temsil etmektedir.

Peru Alpaka ve Vikunya yünü üretiminde dünyada birinci sırada yer almaktadır. Tekstil ve yün (alpaka, lama, vikunya) sektörlerinin gelişimi devlet tarafından teşvik edilmektedir. Alpaka ve lama yününden yapılan ürünler yüksek kaliteleri ile dünya çapında tanınırlığa sahiptir.

2023 yılında Peru'nun tekstil ürünleri ihracatı 1,6 milyar ABD doları iken, ithalatı ise 2 milyar ABD doları seviyesindedir. Peru'nun tekstil ürünleri ithalatında Türkiye 10 uncu sırada yer almaktadır. Giyim ve tekstil ürünlerinde ülkemizin kalite ve fiyat avantajına sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca, kumaş ve ipliğin yanı sıra üretimde kullanılan tekstil makine ve ekipmanlarına da talep bulunmaktadır.

Diğer taraftan, Çin ve Bangladeş`ten yapılan tekstil ürünleri ithalatı sektörün gelişimini tehdit etmektedir. Çin` den yapılan tekstil ürünleri ithalatına kısıtlayıcı düzenlemeler getirilmesi özellikle küçük tekstil üreticileri tarafından sıklıkla talep edilmektedir.

- **Hizmetler**

Sektör turizm ve finansal hizmetler ile telekomünikasyondan oluşmakta olup, bunların her biri hem hükümet hem de özel sektörden gelen ortak desteklerle gelişmeye devam etmektedir. Son yıllarda özellikle turizm ve inşaat sektörlerinde önemli gelişmeler yaşanmaktadır.

Peru, Amazon ormanları ve Machu Picchu gibi doğal ve tarihi güzellikleriyle dünya çapında en çok tercih edilen turizm merkezleri arasında yer almaktadır. Turizm sektörü, yolcu taşımacılığı, konaklama, yemek ve içecek hizmetleri, üretim ve seyahat sektörlerinin de gelişimine katkı sağlayarak ülke için önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. Peru kendine özgü mutfağı sayesinde gastronomi turizmi açısından da tercih edilmekte ve Peru restoranları dünya çapında yaygınlaşmaktadır.

Peru Dış Ticaret ve Turizm Bakanlığı'na göre 2023 yılında Peru'yu ziyaret eden uluslararası turist sayısı bir önceki yıla göre %25 artarak 2,5 milyon rakamına ulaşmıştır. Bu turistlerin %53,8'i Güney Amerika'dan, %24,3'ü Kuzey Amerika'dan, %14,9'u Avrupa'dan ve %3,4'ü Asya

ülkelerinden gelmiştir. 2023 yılında Peru'nun turizm faaliyetlerinde artış görülse de pandemi öncesi turist rakamlarına henüz ulaşamamıştır.

Peru'da inşaat sektörü ülkenin en dinamik sektörlerinden, ekonominin itici güçlerinden biri olmasına karşın 2023 yılında %7 gerileme göstermiştir. İnşaat sektörünü canlandırmak için 2024 yılında kamu harcamalarının artırılacağı öngörülmektedir. Ayrıca, inşaat malzemelerine olan talebin büyük çoğunluğu ithalat yoluyla karşılanmaktadır.

Telekomünikasyon sektörünün gelişimi için de ülkede 5G hizmetlerinin başlatılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Peru'nun yatırım ajansı Proinversion tarafından telekomünikasyon altyapısının geliştirilmesine yönelik projeler hayata geçirilmektedir.

Diğer taraftan, Peru'nun nispeten az gelişmiş bir finansal sistemi bulunmaktadır. 2022 yılı verilere göre Peru Finansal Sistemi toplamda 53 şirketten oluşmakta olup, bankacılık kuruluşları (17), finansal kuruluşlar (9), bankacılık dışı mikrofinans kuruluşları (25), merkez bankası (1) ve ziraat bankası (1) bu finansal sistemin parçalarıdır.

- Altyapı

Peru, rekabet gücünü artırmak ve Latin Amerika'da lojistik bir üs olmak için ulaşım altyapısını (karayolu, demiryolu, liman ve havaalanı) geliştirmeye yönelik yatırımlar yapmaktadır.

Peru Ekonomi ve Finans Bakanlığınca hazırlanan Ulusal Altyapı Planına göre temel altyapı faaliyetlerinde 110 milyar ABD doları açık olduğu tahmin edilmektedir. Sektörler arasında bir dağılım yapılsa ulaştırmada (%44), sanitasyon alanında (%20) ve sağlık sektöründe (%16) bir açık olduğu ve bu sektörlerde yatırımların artırılması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Peru'da ulusal yolların %83,3'ü asfaltlı iken, yerel yolların sadece %15,2'si asfaltlıdır. 2021 yılına kadar asfaltsız olduğu tahmin edilen toplamda 146.010 km yol, mevcut tüm yolların %83,2'sini temsil etmektedir. Bu durum karayolu ulaşım altyapısındaki eksikliği gözler önüne sermektedir.

Peru'da toplam 35 tane havaalanı bulunmasına karşın, yolcu yoğunluğu en yüksek ana havalimanı, Lima'daki "Jorge Chavez Uluslararası Havaalanı"dır. Yüksek yolcu kapasitesi nedeniyle söz konusu havaalanının genişletilmesine karar verilmiştir. Genişletme çalışmaları kapsamında ikinci pistin inşaatı tamamlanmış olup, yeni terminal binasının inşaat süreci devam etmektedir. 37 milyon yolcu kapasiteli yeni terminalin inşaat sürecinin 2025 yılında tamamlanması beklenmektedir.

Her yıl önemli miktarda altyapı projesi devlet-özel sektör işbirliği ile gerçekleştirilmekte ve yabancı firmalar yerli firmalarla eşit haklara sahip olarak söz konusu projelere iştirak edebilmektedirler. Ülkede uluslararası rekabete girebilecek yeterlikte firma bulunmadığından, müteahhitlik ve teknik müşavirlik hizmetlerinin büyük kısmı yabancı firmalar tarafından yürütülmektedir. Sektördeki deneyim ve bilgileri ile Türk Müteahhitlik firmalarının bu alanlarda öne çıkacağı düşünülmektedir.

- Madencilik

Madencilik Peru ekonomisinin en önemli sektörü olup, 2023 yılında GSYİH'nın yaklaşık % 12 sini oluşturmuştur. Peru'nun maden ihracatı gelirleri toplam ihracatının yaklaşık %65' ini

oluşturmaktadır. Madencilik ürünleri ihracatının büyük çoğunluğu ise Çin başta olmak üzere ABD, Hindistan, İsviçre ve Güney Kore` ye yapılmaktadır. Ayrıca, 2023 yılı içerisinde madencilik sektörü yaklaşık 234.000 kişiye doğrudan, birkaç milyon kişiye ise dolaylı yollardan istihdam sağlamıştır. Özellikle Peru` nun güneydoğu bölgesinde halkın en önemli geçim kaynaklarından biri madencilik faaliyetleridir.

Peru dünyanın en büyük madenlerine ev sahipliği yapmakta olup, dünya bakır ve çinko üretiminde ikinci sırada yer almaktadır. Ülke, Latin Amerika bölgesinin ise en büyük altın, çinko, kalay ve kurşun üreticisidir. Ayrıca Peru, dünyanın en büyük gümüş ve üçüncü büyük bakır rezervlerine sahiptir.

Peru maden kaynaklarının işletilmesini teşvik etmek için madencilik şirketlerine vergi alanında çeşitli imtiyazlar tanımaktadır. Açık ve basit maden kanunları, sağlanan imtiyazlar ve mükemmel jeolojik potansiyeli sayesinde Peru, maden arama ve çıkarma faaliyetleri açısından cazip konuma gelmiştir. Ayrıca, madencilik firmaları tarafından yapılan makine ve ekipman ithalatının daha düşük maliyet ve daha az bürokratik prosedür ile gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır.

Ülkede maden alanlarının büyük bir kısmı özelleştirilmiş olduğundan, madencilik operasyonları yerli ve yabancı şirketler kanalıyla yürütülmektedir. Peru Enerji ve Maden Bakanlığı tarafından 2023 yılında yayımlanan rapora göre Çin %19,7 pay ile Peru'nun maden yatırımlarında lider konumda bulunmaktadır. Çin'i sırasıyla Meksika (%16,5), Kanada (%15,2), ABD (%14,6) ve İngiltere (%13,6) takip etmektedir.

Peru`da gerçekleştirilen EXPOMINA ve PERUMIN fuarları maden sektöründeki firmaları bir araya getiren önemli fuarlar olarak dikkat çekmektedir.

Enerji ve Maden Bakanlığı'na göre 2022-2025 yılları arasında madencilik alanında yaklaşık 53 milyar ABD doları değerinde yatırım projesinin hayata geçirilmesi beklenmektedir. Söz konusu projelerin büyük çoğunluğunun bakır madenleri üzerine olması beklenirken, altın ve gümüş de yatırım yapılacak diğer sektörler olarak görülmektedir. Söz konusu projelere ilişkin detaylı bilgiye aşağıdaki internet adreslerinden ulaşılabilmektedir.

[\(http://www.minem.gob.pe/perumininginvest/\)](http://www.minem.gob.pe/perumininginvest/)

[https://www.gob.pe/institucion/minem/informes-publicaciones/5417728-cartera-de-proyectos-de-exploracion-minera-2024\)](https://www.gob.pe/institucion/minem/informes-publicaciones/5417728-cartera-de-proyectos-de-exploracion-minera-2024)

Yapılacak yeni yatırımların maden ekipmanlarına olan talebi de artırması beklenmekte olup, bu durumun söz konusu ürünleri ihraç eden firmalarımız açısından fırsat olarak değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

- Enerji

Elektrik sektörü, 2023 yılında GSYİH'nın (su ile birlikte) % 2'sini oluşturmuştur. Peru'da elektrik üretimi çeşitlendirilmiştir: hidroelektrik santralleri, termik santraller ve güneş enerjisi santralleri ve rüzgar çiftlikleri mevcuttur.

Perulu veya yabancı gerçek kişiler veya tüzel kişiler elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımını yapabilmektedirler. Elektrik üretimi ve dağıtımını, özel sektör ve devlet tarafından işletilen şirketler tarafından gerçekleştirilmektedir. Üretim ile ilgili olarak, özel sektör pazarın çoğunluk hissesini kontrol etmektedir.

2022 yılında ülkede toplamda 59,713 GWh elektrik enerjisi üretilmiştir. Üretilen enerjinin %50'si hidroelektrik santrallerinden, %46'sı termik santrallerden, %3'ü rüzgar enerjisinden ve %1'i güneş enerjisinden elde edilmiştir.

Peru net bir petrol ithalatçısı konumundadır. Petrol projelerine yapılan yatırımlar yetersiz kalmaktadır. Peru'nun ana rafine ürünü dizeldir. Net ithalatçı olmasına rağmen Peru, petrol (ham, nafta ve dizel) ve doğal gaz (sıvılaştırılmış gaz ve nafta) ihraç etmektedir.

Peru'nun gaz arzı temel olarak ülkenin güneydoğusunda yer alan Camisea projesinden sağlanmakta olup, bölgenin toplam 8,4 trilyon metreküp kanıtlanmış rezervi olduğu bilinmektedir. Peru'nun doğal gaz sektörü, 2016 yılında Çin'e ait petrol ve gaz şirketinin Camisea yakınlarında doğal gaz bulmasıyla ivme kazanmıştır. 2030 yılına kadar ülkenin doğal gaz üretiminin iki katına çıkması beklenmektedir. Bu gelişmelere paralel olarak Peru'nun sıvılaştırılmış doğal gaz ihracatı son yıllarda önemli ölçüde artmış ve 2023 yılında ülkenin ilk 10 ihraç ürünü arasında yer almıştır.

Peru'nun kanıtlanmış petrol rezervleri 2020 yılında 700 milyon varil olarak görülmektedir. Artan enerji ihtiyacı dolayısıyla Peru petrol üretimini artırmak için Talara Rafinerisinin modernleştirilmesi projesini hayata geçirmiştir. Söz konusu tesisin modernleştirilmesiyle üretim kapasitesinin günlük 62.000 varilden 95.000 varile çıkarılması beklenmektedir. 2014 yılında yapımına başlanan proje, 2022 yılında tamamlanarak üretim faaliyetlerine başlamıştır.

4. Pazarda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar ve Diğer Bilgiler

- İş Kültürü

İş görüşmelerinin çoğu, hemen hemen tüm ticaret kurumlarının ve şirketlerin bulunduğu başkent Lima ile Lima'nın ana limanı olan Callao'da yapılmaktadır. Takım elbise yaygın olarak kullanılmaktadır. İngilizce yaygın değildir, iş dünyasında seyrek olarak kullanılır, orta derecede İspanyolca seviyesine sahip olmak önemli bir avantaj sağlayacaktır.

Peru, zengin bir kültürel mirasa, birçok doğal kaynağa ve tüm Amerika kıtasının en iyi mutfağına sahip bir ülkedir. Peru mutfağıyla gurur duymaktadır, bu nedenle restoranlarda iş anlaşmaları yapılabilmektedir. Bu noktada işadamlarımızın dikkat etmesi gereken husus, ikram edilen yemeği reddetmenin uygun olmayacağıdır. Bu nedenle iş görüşmesine konu olacak yemek rezervasyonlarında hassasiyetlerin önceden belirtilmesinde fayda bulunmaktadır.

E posta veya telefon kullanımı yerine ticarete, yüz yüze iletişim tercih edilmektedir. Toplantılar mutlaka önceden planlanmalı ve onaylanmalıdır. Perulular karar vermek için acele etmezler, ülkemiz insanı aksine sakin ve ağırkanlıdırlar. Bu nedenle çok kısa sürede iş bağlantıları kurulması oldukça zordur. Kamu sektöründe de bürokratik hantallıklar görülmektedir. Özellikle Güney Amerika'da tatil dönemi olan Ocak Şubat aylarında görüşme planlanması son derece zordur.

Peru`da, Türk dizilerine yoğun ilgi duyulmakta, diziler aracılığıyla ülkemize ve ihraç ürünlerimize yönelik olumlu bir algı bulunmaktadır.

İhracatımızın artırılmasına yönelik olarak firmalarımızın kalıcı olarak Peru'da yer almalarında fayda bulunmaktadır. Doğrudan ithalatçı ile yapılan iş bağlantılarında, ithal edilecek ürünlere çok düşük fiyatlar verilmekte ve pazara giriş için uygun fiyatlar oluşmamaktadır. Ancak firmalarımız, Peru'da temsilcilik vb. yolu ile yerleşmeleri ve depo tutarak ürünlerini doğrudan alıcılara pazarlamaları durumunda, kar marjları artmış olarak elverişli koşullarla pazara girme imkanı bulabileceklerdir.

- Para Kullanımı (kredi kartı, çek dahil)

Peru'nun resmi para birimi Nuevo sol'dur (Ns), (1 Ns = 100 céntimos). ATM'lerde, bankalarda, büyük otellerde döviz değişimi yapılması mümkün olup, kredi kartı ve çek kullanılmaktadır.

Banka hesaplarının yabancı para cinsinden tutulması veya yurtdışına para yatırılması konusunda herhangi bir kısıtlama veya sınırlama yoktur. Peru, Latin Amerika bölgesinde, yapılan ödemelerde kredi kartı kullanımının en yüksek olduğu ülkelerden biridir.

- Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Türkiye ile Peru arasında 18 Haziran 2012 tarihinde Ankara'da imzalanan ve gerekli onay işlemleri tamamlanan "Vizelerin Karşılıklı Olarak Kaldırılmasına İlişkin Anlaşma", 12 Haziran 2013 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Bu çerçevede, resmi (diplomatik, hizmet ve hususi) ve umuma mahsus pasaport hamili Türk vatandaşları, Peru'ya yapacakları seyahatlerinde veya Peru'dan transit geçişlerinde, toplam

ikamet süresi ilk giriş tarihinden itibaren 180 gün içerisinde 90 günü aşmamak kaydıyla vizeden muaf kılınmışlardır.

- **Resmi Tatiller (milli gün vb) ve Mesai Saatleri**

01.01.2024	1.01.2024	Yeni Yıl
28.03.2024	29.03.2024	Paskalya Bayramı
10.04.2024	10.04.2024	Ramazan Bayramı
01.05.2024	1.05.2024	İşçi Bayramı
07.06.2024	7.06.2024	Arica Savaşının Yıldönümü ve Bayrak Günü
16.06.2024	16.06.2024	Kurban Bayramı (Pazar)
29.06.2024	29.06.2024	Aziz Peter and Aziz Paul Günü
23.07.2024	23.07.2024	Hava Kuvvetleri Günü
28.07.2024	29.07.2024	Ulusal Bağımsızlık Günü
06.08.2024	6.08.2024	Junin Savaşının Yıldönümü
30.08.2024	30.08.2024	Santa Rosa Günü
08.10.2024	8.10.2024	Angamos Savaşının Yıldönümü
29.10.2024	29.10.2024	Cumhuriyet Bayramı
01.11.2024	1.11.2024	Tüm Azizler Günü
08.12.2024	8.12.2024	Meryem Ana Günü
09.12.2024	9.12.2024	Ayacucho Savaşı Günü
25.12.2024	25.12.2024	Noel Bayramı

Peru'da çalışma saatleri genellikle 08:00 – 17:00 arasındadır. İş görüşmeleri son dönemde kahvaltı ile de birlikte yapılabilmektedir. Öğlen yemekleri ise saat 13:00 – 14:30 arasındadır. Bazı mağazalar ve işletmeler 10:00 – 13:00 ve 16:00 – 20:00 arasında açıktır. Bankalar Cumartesi günü de çalışmaktadır.

- **Yerel Saat**

Peru, Türkiye'nin 8 saat gerisinde yer almaktadır.

5. Şirket Kuruluşu ve İş Yapma ile ilgili Bilgiler

Peru Ulusal İstatistik ve Bilgi Enstitüsü (INEI) verilerine göre, 2023 yılının üçüncü çeyreği itibarıyla ülkede 3.216.000 resmi şirket bulunmaktadır. Bu şirketlerin sektörel dağılımına bakıldığında, ticaret %44.1, hizmetler %42.6, imalat %7.5, inşaat %3.4, tarım ve balıkçılık %1.6, madenlerin ve taş ocaklarının işletilmesi %0.8 paya sahiptir. Ülke çapındaki şirketlerin %47.6'sı Lima'da bulunmaktadır.

- Şirket Türleri (temsilcilik ofisi, yabancı şubesi, ticari acenta dahil)

Çoğunlukla kullanılan şirket türleri: Anonim Şirketler (SA), Az hissedarlı şirketler (Closely held corporation SAC), Halka Açık Şirketler (SAA) ve Limited Şirketlerdir (SRL).

Temsilcilik: Yabancı şirketin Peru'ya atayacağı temsilci için Peru Dışişleri Bakanlığının onayı gerekir. Yetki belgesinin İspanyolca olması zorunludur. Eğer temsilci Peru'lu değilse oturum izni ve/veya iş vizesi sahibi olmalıdır.

Şube: Peru'da yerleşik olsun ya da olmasın şirketlerin şube açması serbesttir. Şirketlerin SUNARP (National Superintendence of Public Registries) isimli kuruluşta kayıt ettirilmesi gerekmektedir. Şubenin ana şirketten bağımsız bir hukuki statüsü yoktur. Şubenin daimi bir yasal temsilcisi ve ana şirket tarafından belirlenen faaliyetlere ilişkin olarak özerk yönetimi vardır.

Ortaklık Anlaşmaları: 3 çeşit ortaklık anlaşması mevcuttur: Hesap Ortaklığı (Müşterek Hesap), Konsorsiyum ve Joint Venture. Bu tarz anlaşmalar tüzel kişilik meydana getirmez ve tescil zorunluluğu yoktur.

- Şirket Kurma Prosedürü (Başvuru merci, başvuru yapmaya yetkili kişi, istenen evraklar, kuruluş sermayesi vb.)

Milli ya da yabancı sermayeyle kurulan herhangi bir şirket, şirketler kanununa tabidir. Şirketler kurucu ortakların yapacağı bir sözleşme ile kurulur. Gerçek veya tüzel 2 ortak ve şirket sözleşmesi gereklidir. Şirket sözleşmesi, kurucu ortakların kimliği, şirketin amacı, yöneticilerin pozisyonu gibi detaylı bilgileri içermeli ve bir avukat tarafından onaylanmalıdır.

Şirket kuruluşu için gereken bazı önemli aşamalar aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Şirketin seçimi,
- Şirket sözleşmesinin hazırlanması,
- Lokal bir bankada şirket adına bir cari hesap açılması,
- SUNARP'a kayıt, Vergi idaresi SUNAT'tan (Superintendence of Tax Administration) vergi numarası alınması,
- Tutulması gerekli olan kanuni defterler, belediye izinleri, ücret bordroları gibi bir takım hususlar için müracaatlar.

Bütün bu işlemler hukuk firmaları vasıtasıyla yapılmaktadır. Peru'da şirket kurmanın maliyeti asgari 1200 soles tutarındadır, ancak sözleşmeye eklenecek hükümlerle bu miktar yükselebilmektedir.

Şirket kurma işlemleri 4-6 hafta arasında tamamlanmaktadır. Peru'da oturma ve çalışma izni olmayanlar için Perulu bir ortağın olması gerekmektedir. Bununla birlikte, şirkette çalışan yabancıların sayısı tüm personelin %20'sini aşmamalı ve yabancı işçiler tarafından alınan toplam ücret toplam maaş bordrosunun %30'unu geçmemelidir.

- **Sigorta**

Peru'nun sigorta ve reasürans sistemini denetlemek ve düzenlemek özerk Bankacılık ve Sigorta Kurumu (SBS) sorumluluğundadır. SBS, Peru'daki finans, sigorta, bireysel emeklilik sistemlerini düzenlemek amacıyla Peru Anayasasına uygun kamu kurumu olarak kurulmuştur.

SBS'in özerk statüsü Peru Anayasası tarafından hükme bağlanmıştır. Amaçları, görevleri ve yetkileri 26702 sayılı Finansal ve Sigorta Sistemi Genel Kanunu'nda belirlenmiştir. (<https://www.sbs.gob.pe/normativa-y-estadares/normativa/leyes-de-los-sistemas-supervisados-y-normas-que-las-reglamentan/leyes-principales-de-los-sistemas-supervisados>)

SBS, sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörlerini kapsayan daha sıkı risk yönetimi düzenlemeleri geliştirme sürecindedir. Peru sigorta sisteminde % 100 doğrudan yabancı yatırıma izin verilmektedir. Toplu taşıma araçları için üçüncü taraf sorumluluk sigortası, motorlu araçlar üçüncü taraf yükümlülüğü, havacılık yükümlülüğü ve işçi tazminat sigortası zorunlu sigorta sınıflarından bazılarıdır.

- **Bankacılık Mevzuatı**

Peru'nun finans sisteminin düzenlenmesi ve denetlenmesi özerk Bankacılık ve Sigorta Kurumu (SBS) sorumluluğundadır. SBS, Peru'nun finansal sisteminde yer alan finans şirketlerinin istikrarını ve ödeme gücünü sağlayarak kamu yararını korumaktadır.

SBS'in özerk statüsü Peru Anayasası tarafından hükme bağlanmıştır. Amaçları, görevleri ve yetkileri 26702 sayılı Finansal ve Sigorta Sistemi Genel Kanunu'nda belirlenmiştir.

(<https://www.sbs.gob.pe/normativa-y-estadares/normativa/leyes-de-los-sistemas-supervisados-y-normas-que-las-reglamentan/leyes-principales-de-los-sistemas-supervisados>)

Peru'nun 2008 yılında değiştirilen Mali ve Sigorta Sistemleri Genel Kanunu, Peru'daki tüm bankalar ve finans kurumları için yeni kurallar ve düzenlemeler getirmiştir. Söz konusu düzenlemede öne çıkan hükümler aşağıda yer almaktadır.

1. Devlet finansal sisteme katılamaz.
2. Finansal sistemin şirketleri, kredileri ve mevduat hizmetlerine ilişkin faiz oranlarını serbestçe belirleyebilirler. Faiz oranlarının sabitlenmesi durumunda, Merkez Bankası tarafından belirlenen limitlere uyulmalıdır.
3. Bankacılık ve Sigorta Kurumu (SBS), finansal sistem şirketlerinden kredi çekleri talep ederek bireylerin genel borçlarını görme yetkisine sahiptir.

4. Kamu sisteminden mevduat kabul eden tüm finansal şirketler altı ayda bir en az iki derecelendirme kuruluşundan derecelendirme almak zorundadır.

5. Finansal sistemin şirketlerinin yöneticilerinin ve çalışanlarının, müşterinin yazılı izni olmadan müşteri mevduatı ile ilgili herhangi bir bilgiyi paylaşmaları yasaktır.

- **Vizeler (Çalışma, oturma izinleri, geçici çalışma vizesi, başvuru merci gibi bilgiler)**

İş Vizesi: İş vizesi, başvuru yapılan ülkenin Peru Büyükelçiliği veya Peru Göç ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü (DIGEMIN) tarafından verilmektedir. Bu tür vizelerin verilmesi normalde 5 gün sürmektedir, ancak daha yüksek bir ücret karşılığında bir günde de verilebilmektedir. Başvuru ücretinin yanı sıra, başvuru sahiplerinin aşağıdaki belgeleri sunmaları gerekmektedir:

- İki adet vesikalık fotoğraf
- İş sözleşmesinin fotokopisi
- Geçerli pasaport
- Son Banka Hesap Durumu
- İş Referans Mektupları
- Gidiş-dönüş uçak bileti rezervasyon belgesi

Sahibine, verilmiş tarihinden itibaren genellikle 6 veya 12 aylık bir süre içinde Peru'ya girme hakkı vermektedir. İş vizesinde maksimum kalış süresi 365 gün içinde 183 günü aşmamalıdır.

Çalışma Vizesi: Çalışma vizesi yabancı uyruklu kimlik kartı olarak da kullanılmakta ve Peru'da iş sözleşmesi olan yabancılar için Vize ve Göçmenlik Kurallarına göre verilmektedir. İş sözleşmesinin en az (1) yıl olması gerekmekte ve bu çalışma vizesi ile Peru'da çalışma hakkı temin edilmektedir. Çalışma vizeleri Göç ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü (DIGEMIN) tarafından düzenlenir. Başvuru sahipleri, onaylı bir çevirmen tarafından İspanyolcaya çevrilmiş aşağıdaki belgeleri sunmalıdır:

- Ödeme belgesi
- Pasaport fotokopisi
- Şirket tarafından imzalanmış ve noter veya DIGEMIN tarafından onaylanmış iş sözleşmesi

Yabancılar için çalışma izni

1. Önce yabancı işçi Peru'ya göçmen turist statüsü ile girer, çalışmaya başlamak için DIGEMIN'den izin almak zorundadır.

2. Bu yetki alındıktan sonra Peru'da bir iş sözleşmesi imzalayabilir.

3. İş sözleşmesi imzalandıktan sonra, firma tarafından Çalışma Bakanlığı'na sunulmalıdır.

4. Sözleşme, Çalışma Bakanlığı tarafından onaylandıktan sonra, işçi geçici veya yerleşik göçmen statüsü almak için tüm belgeleriyle (sözleşme, kimlik, pasaport) DIGEMIN başvurulmalıdır.

5. Nihai olarak, firma, çalışanı SUNAT'a (vergi kayıt sistemi) kaydetmelidir.

Sözleşme sadece birkaç ay sürerse, işçi, geçici işçi veya geçici göçmenlik için başvurabilir, bu da Peru'da 183 güne kadar kalmasına izin verir.

Yatırımcı Vizesi: Mevcut bir Perulu şirkete veya girişimci tarafından kurulmuş olan şirkete 500.000 sol yatırım yapma durumunda Yatırımcı Vizesi verilebilir. Bir yatırımcının vizesi (1) yıl için geçerlidir, ancak Peru'da çalışma hakkı vermez. Yatırımcının ayrıca, işin ilk yılında (5) yerel personeli istihdam etmeyi garanti etmesi ve şirketin iş planını sunması gerekmektedir.